

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/160826,Jozef-Stalin-jeden-z-najwiekszych-tyranow-i-ludobojcow-w-dziejach-Rosji-i-swiata.html>
26.04.2024, 23:20

Józef Stalin - jeden z największych tyranów i ludobójców w dziejach Rosji i świata

Data publikacji 04.03.2022

5 marca w Kuncewie zmarł Józef Wissarionowicz Stalin (właściwie Iosif Dżugaszwili), sekretarz generalny KC KPZR i premier ZSRS. Zbrodniarz odpowiedzialny za prześladowania i śmierć milionów ludzi, który niemal przez ćwierć wieku wszechwładnie rządził totalitarnym państwem sowieckim. Wśród jego ofiar były setki tysięcy Polaków i obywatele innych narodowości (m.in. Ukrainy).

Józef Stalin zmarł 5 marca 1953 r. o godz. 21.50 czasu moskiewskiego w wieku 74 lat. Wezwani lekarze stwierdzili wylew krwi do mózgu. Pogrzeb Stalina odbył się 9 marca w Moskwie. W uroczystościach wzięły udział delegacje robotniczych i komunistycznych partii, na czele których stali pierwsi sekretarze. PZPR reprezentował Bolesław Bierut. Zabalsamowane zwłoki sowieckiego dyktatora spoczęły w mauzoleum, obok wodza rewolucji październikowej - Włodzimierza Lenina. Jednak 8 lat później na XXII zjeździe KPZR podjęto uchwałę o przeniesieniu grobu Stalina pod mur kremlowski - tradycyjne miejsce pochówku wybitnych Rosjan. Jego ciało zostało spopielone i umieszczone w nowym grobie 31 października 1961 roku. Urnę z prochami zalano grubą warstwą betonu, a w miejscu pochówku ustawiono popiersie wodza.

Data 5 marzec jest również symboliczna, ponieważ tego dnia 1940 r., Biuro Polityczne KC WKP(b) podjęło decyzję o rozstrzelaniu polskich jeńców przebywających w obozach w Kozielsku, Starobielsku i Ostaszkowie oraz polskich więźniów przetrzymywanych przez NKWD na obszarze przedwojennych wschodnich województw Rzeczypospolitej. Wśród sygnatariuszy dokumentu widniał aprobujący podpis m.in. Józefa Stalina. Konsekwencją tej decyzji było zamordowanie blisko 22 tys. oficerów WP i funkcjonariuszy innych służb. Po zakończeniu II wojny światowej zbrodnia katyńska stała się nie tylko mitem założycielskim PRL, ale była również jedną z podwalin systemu pojałtańskiego.

Po śmierci Stalina na terytorium całego ZSRS, podobnie jak w Polsce i pozostałych krajach obozu socjalistycznego, ogłoszono żałobę narodową. Uroczystości pogrzebowe w całości transmitowało radio. W ich trakcie przerywano naukę i pracę, ludzie zbierali się przy głośnikach, wyły syreny i biły dzwony kościelne.

W celu uczczenia pamięci „wielkiego budowniczego socjalizmu” w Polsce odbywały się wiece i masówki. W Warszawie Stołeczny Komitet Frontu Narodowego zorganizował pochód

żałobny, który złożył hołd „Wielkiemu Stalinowi – Wyzwolicielowi Polski, Chorążemu Pokoju i wolności narodów, Budowniczem Komunisty w ZSRR, Wodzowi i Nauczycielowi mas pracujących całego świata”. 7 marca Rada Ministrów i Rada Państwa podjęły uchwałę dotyczącą przemianowania nazwy miasta Katowice na Stalinogród, a województwa katowickiego na stalinogrodzkie. Ponadto zdecydowano o nadaniu budowanemu w Warszawie Pałacowi Kultury i Nauki imienia Józefa Stalina oraz o wzniesieniu pomnika Stalina na Placu Defilad przed PKiN.

Po śmierci Stalina, a zwłaszcza po wystąpieniu Chruszczowa na XX zjeździe partii w 1956 r., w ZSRS nastąpił okres tzw. odwilży. W efekcie wydarzeń mających miejsce w ZSRS w polityce wewnętrznej PRL nastąpiła tzw. odwilż gomułkowska. W ramach amnestii wypuszczono wielu więźniów politycznych. Jednak totalitarny system nie załamał się, a państwa Europy Środkowo-Wschodniej jeszcze długo musiały czekać na upragnioną wolność.

Należy pamiętać, że Stalin wyprzedził Hitlera w eksterminacjach i ludobójstwie, poczynając od milionów ofiar głodu na Ukrainie na początku lat 30. XX wieku, przez „operację polską” w latach 1937-1938, w której ramach rozstrzelano ponad 100 tys. Polaków za samo pochodzenie, aż po wielką czystkę w armii i wśród działaczy komunistycznych. Wszystko to działo się jeszcze przed wybuchem wojny, w warunkach pokoju. We wrześniu 1939 r. Stalin okazał się „najlepszym sojusznikiem Hitlera”, jak to nazwał w tytule swej książki, wydanej w Londynie w 1958 r., polski pisarz polityczny Aleksander Bregman. Hitler, zlekceważony przez Zachód, przy wsparciu Stalina wywołał wojnę i podbił niemal całą Europę. Ale konflikt ten wygrał Stalin i w rezultacie zapanował nad wschodnią połową Starego Kontynentu, w tym nad częścią Niemiec. Wydawać się mogło, że największe marzenie tego rewolucjonisty się ziściło. Tymczasem po kapitulacji Rzeszy, w czerwcu 1945 r., miał powiedzieć: „Ważniejsze od pokonania Niemiec jest zdobycie Polski”.

Zachęcamy do zapoznania się z licznymi artykułami i materiałami audio-wideo poświęconymi dyktatorowi sowieckiemu, dostępnymi na portalu przystanekhistoria.pl w zakładce Józef Stalin:

- **Marek Klecel, [Hitler i Stalin: żywoty równoległe](#)**
- **Joanna Lubecka, [Konferencja w Poczdamie. Ostatnie spotkanie Wielkiej Trójki](#)**
- **Marcin Bukała, [Reakcja mieszkańców województwa rzeszowskiego na śmierć Józefa Stalina](#)**
- **Adam Dziuba, [Młodzież nie chce Stalinogrodu](#)**

W celu upamiętnienia ofiar reżimów totalitarnych XX w. (m.in. stalinizmu) Instytut Pamięci Narodowej współorganizował wiele przedsięwzięć. W dniach od 21 grudnia 2017 r. do 4 lutego 2018 r. w Galerii Miasta Ogrodów (pl. Sejmu Śląskiego 2) była prezentowana wystawa „Kiedy Katowice były Stalinogrodem... 1953-1956”, która powstała w efekcie

międzynarodowego projektu „Byłem mieszkańcem miasta Stalina”/ "I was citizen of Stalin Town" realizowanego w 2017 r. w Katowicach. Więcej o projekcie można przeczytać pod poniższym linkiem:

- <http://bityl.pl/xw6ic>

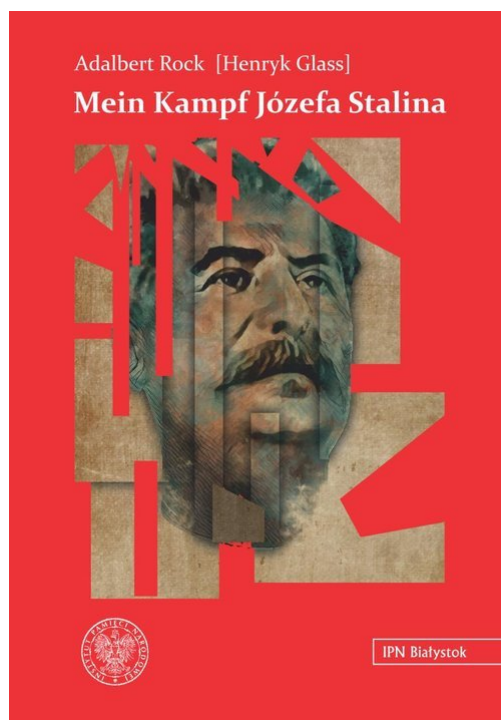
3 marca 2003 r. we wrocławskim Muzeum Miejskim (Arsenał) odbył się wernisaż wystawy pt. „Zgasto słoneczko ludzkości. Reakcje społeczeństwa polskiego na śmierć Stalina” przygotowanej przez Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej IPN we Wrocławiu. Wystawę można obejrzeć pod poniższym linkiem:

- <http://bityl.pl/QcYHE>

1 września 2019 r. w dzienniku „Rzeczpospolita” – „Plus – Minus” ukazał się dodatek „Ribbentrop i Mołotow – podpalacze świata z woli Hitlera i Stalina”, który można pobrać z tej strony:

- <http://bityl.pl/Br6pn>

W 2020 r. Instytut Pamięci Narodowej wydał książkę autorstwa Adalberta Rock (Henryk Glass) (red.) pt. „Mein Kampf Józefa Stalina. Rewolucyjna strategia i taktyka komunistycznego imperializmu”.

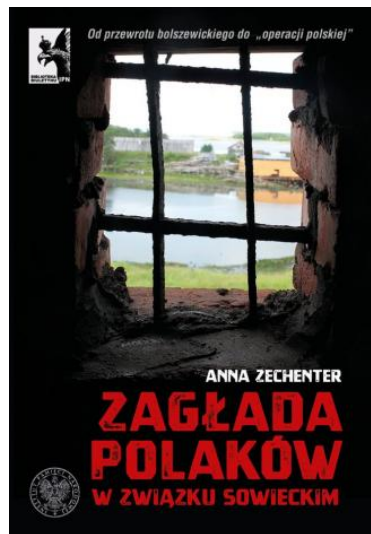

W 2020 r. ukazała się książka Aleksandry Korol-Chudy pt. „*Kiedy Katowice były Stalinogrodem... 1953–1956*”. Wspomniana pozycja powstała dzięki realizacji w 2017 r. przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach międzynarodowego projektu „*Byłem mieszkańcem miasta Stalina*” / „*I was citizen of Stalin Town*”. Książkę można otrzymać bezpłatnie w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia” w Katowicach, po uprzednim umówieniu się telefonicznie.

W 2019 r. nakładem wyd. IPN ukazała się książka popularnonaukowa pt. „*Zagłada Polaków w Związku Sowieckim. Od przewrotu bolszewickiego do operacji polskiej*” Anny Zechenter. Niniejsza pozycja opowiada o losach Polaków w Związku Sowieckim w okresie od rewolucji

październikowej 1917 roku do tzw. operacji polskiej NKWD przeprowadzonej w latach 1937-1938 przez państwo Stalina w ramach Wielkiego Terroru.

Zachęcamy również Państwa do lektury książki pt. „Antykomunizm Polaków w XX wieku” wydanej przez Instytut Pamięci Narodowej w 2019 r. pod red. Piotra Kardela, Karola Sacewicza. Niniejsza pozycja naukowa ukazuje różne oblicza polskiego antykomunizmu w XX wieku. Artykuły zostały przygotowane przez czołowych badaczy problemu wywodzących się z kilkunastu ośrodków akademickich i naukowych w Polsce.

